

De Mare
VENETORVM,
Ad
LAVRENTIVM MOTIVM
ROMANVM
EPISTOLA INCREPATORIA
et monitoria.

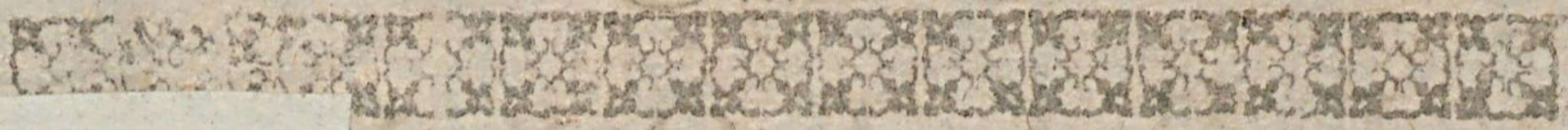
Steneu Schanom Steglus. *Curator*

*fulgenti monachi
veneti*

M. DC. XX.

V M T V D E M A R E A D R I

...to nomine, mihi debiles, legibentur ipsum scri-
ptum, eoque inuis, & mendacis scripto, compe-
scit, magno periculi cum veritatem, quam illa-
tus reperitur in rebus, cum pariam, dum sub Deo nil
colitur religiosus, non parum non vehementer mi-
tari sapientiam scriptoris, & tunc concitatus acutissimus finibus, tenet
tis eius non ad temere conlationem. Quare in primis Pariter ca-
tur vultus, insignis illud Macrobii ostendit testimonium, in eo con-
terantibus, auxiliandus praestantibus, certum in celo locum, beato
scriptor hoc non finitur, esse deum; Veritas, deinde vim adeo
magnum esse in ista sententiam, ut, est per se non posse intelligi
per eam, quae illi adhaerent, elicit, & in natura sua in modis
manens, natura sine immutabilitate quae attenditur, ad quae. De su-
piditate scriptoris inus nil penitus cum ratione dubitari potest; tunc
etiam est illud, & verissimum circumferunt ad quae, non esse laudos
Pices; & sententiam in scripti distinctione paratissimus.

...no ostendere essentia Marci Adriae possessione Veritatis
hanc pertractationem in duas dividimus partes, quarum prima de conse-
ratione de primis aliter est omninoque per
sententiam aliter distinctione, & in summo. Coni-
prope nostri, sapienter dupliciter esse capitulum, per
mantis in, & sub se praestantem, complecti-
is sermo, sed secundo de consuetudine, stricto
pra, quae distinctio, ut principium hominis
sunt ante omnes potestates constitutiones, in vi-
distans, & praestantem, distinctio ob hanc &
tatem, in quibus omnes locos generis
necnon omnino, & quae distinctio distinctam cir-
ca praestantem, Ex quo non parum, natura per de-

Kapsel 78 M-376 [15]

AK

VM TV, DE MARE ADRIATICO, DO-
ctissime Laurenti, aduersus Venetos Auctoris igno-
to nomine, mihi dedisses, legissemque ipsum scri-
ptum, eoque iniuriis, & mendaciis referro, compe-
rerim, magnopere lædi tum veritatem, qua nil sacra-
tius reperitur in rebus, tum Patriam, qua sub Deo nil
colitur religiosius, non patui non vehementer mi-
rari stupiditatem scriptoris, & iisce concitatus acutissimis stimulis, leuita-
tis eius non ad te mittere confutationem. Quantū in primis Patriam tenen-
tur vnusquisq;, insigne illud Macrobiani ostendit testimonium, iura ei con-
seruantibus, auxiliumque præstantibus, certum in cælo locum, beato
sempiternoque auro fruituris, esse definitum; Veritatis, deinde vim adeo
magnam esse iuxta Hilarij sententiam, vt, etsi per se non possit intelligi,
per ea tamen, quæ illi aduersantur, eluceat, & in natura sua immobilis
manens, naturæ suæ firmitatem quotidie dum attentatur, acquirat. De stu-
pидitate scriptoris huius nil penitus cum ratione dubitari potest; tritum
etenim est illud, & verissimum circumfertur adagium, non esse lauandos
Pisces; & leuitatem in scripti discussione patefaciemus.

Igitur, vt secum consideremus scriptum suum, cuius finis est & inten-
tio ostendere, esse nulla Mare Adriaticū posse ratione Venetorum; totam
hanc pertractationem in duas diuidemus partes, quarum prima *de consue-
tudine, de Priuilegiis* altera erit, omittentes quæ parum ædificant, & à præ-
senti sunt aliena dissertatione, & instituto. Consuetudinem voluerunt, vt
probe nosti, sapientes, dupliciter esse capiendam, primo in ampla signifi-
catione quadam, vt communis sit, & sub se præscriptionem complectatur,
de qua nullus est nobis sermo, sed secundo de consuetudine, stricto
specificoque modo sumpta, quæ diffiniri solet, vt principium homini à
natura tributum acquirendi ante omnes politicas constitutiones, in vsu
certo & continuato consistens, & practicum, alicuius rei ob licitam &
non estam sui commoditatem. Principium quippe ponimus loco generis,
& cætera, vt formalia, auferunt omnem, & quancunque difficultatem cir-
ca ipsam, vt patet consideranti. Ex eo, quod illam facimus à natura pende-

re, colligitur, quare à Philosophis quasi natura appellata sit; est enim illius proximus effectus ante quancunque legem humanam; & propterea que consuetudine possidet, recte possidere dicitur priuilegio, lege, & quouis alio nomine tituli excogitari potest, quoniam est titulorum foecundissima mater, priuilegium inducens, formans legem, legem abrogans cum similibus, de quibus & morales Philosophi, & Scolastici Theologi sapientissime tradiderunt.

Hac ab origine Urbis suæ Venetos possedisse Adriaticum, luce meridiana redditur perspicuum; si enim Vrbs in Mare sumpsit exordia, & Urbis Domini fuerunt Veneti, Veneti quoque fuerunt Domini eius, in quo erat Vrbs, igitur Domini maris. Quod autem fuerint Domini Urbis suæ, probarur tum à cognominatione Veneta; tum ab eo quod nil constat de opposito, quod euidenter concludat; tum quia Veneti, cum teste Appiano, Straboneque essent Romani, adeo vt sua tempestate dixerit Nicetas sic eos fuisse existimatos, erant populi liberi, Dominique littorum Adriatici ipsius, vnde iure optimo, corrueute Imperio, perditis Patriis, insultantibus vbique in Continenti Barbaris, potuerunt occupare insulas, in eis ciuitates & Oppida condere, & ad sui salutem & conseruationem, formare classes, percurrere mare, eosq; item propulsare, qui sibi fuissent infesti, & inimici. Hæc assequi possumus saltem verisimili coniectura, considerantes Venetæ Reipublicæ maiestatem, quæ nec vestigio, nec umbra quidem patitur suorum deliramenta calumniatorum. Immo Gothis Italiam regentibus, Veneris Cassiodorus ille Prætorii Præfectus inter cætera maritimum in epistola xxiv. duodecimi libri, territorium describens, ab Austro Padum Rauennam vsque protendit, & ab Oriente ad littora maris Ionij. Quid, si deinceps, Gothis expulsis, & Italia ad Orientis perueniret, territorium, ex opportunitate Veneti, territorium suum præclaris auxerunt facinoribus? Prætereamus Thomam Partellum, Platinnam, aliosque non paucos, gratam priscis illis temporibus eorum facientes mentionem, & breuitati studentes; capiamus duces Reipublicæ illos vetustissimos, Iustinianum, Petrum Tradonicum, Ursun, Petrum Candianum, Petrum Tribunum, Othonem Vrseolum, Dominicum Syluium, Vitalem Phaletrum, Vitalem Michaellem, cum cæteris ad Sebastianum Zianum, quos omnes & singulos connumerari, sicut valde prolixum fortasse esset, ita & molestum; hos referunt Supplementum in vndecimo & duodecimo, Sigoniusq; in quarto, quinto, & sexto libris suarum historiarum,

rum, attestantes de classibus, quibus, ut rem facerent gratam Imperatoribus, summisque pontificibus profecti duces contra Mauros, aliosque dirissimos Scithas, & Barbaros, diuexantes Apuliam, aliasque ciuitates & oppida, mari ipsi contermina, nec non occupantes Urbem illam sanctam Hierosolymorum, de illis quã sapissime triumpharunt, in terra, marique dominium magnificentes. Infra hæc tempora nullus hoc reperitur Princeps alius à Veneto, qui percurrat mare, qui in illo classes formet, contineat, illisque piratas, prædones, Barbarosque repellat, nullus, qui iure maris, nauigationisque Veneto aduersetur, immo Dalmatae, Istri, Liburni, Piceni, Apuli, Imperatores ipsi, ipsique summi & sancti Pontifices Venetos vocant, eorum opem & auxilium implorant, vires, dominiumque illorum fatentur, & recognoscunt. Hoc ignotus Aduersarius consulto fugit, & præteriuit, subdole sumens exordia à Sebastiano Ziano Illustrissimo, strenuissimoque Principe Venetorum, dicensque ante illum, Rempublicam, incapacem, viribus consuetudinem inducere minime potuisse; sed videat, legatque Forcatulum, Antoninum, Platinam, aliosque plurimos testes de fortissimis triremium, nauiumque innumerabilium expeditionibus, & ob mendace suppositum, paueat, pereatque,

Cæterum & de temporibus Ziani præclarissimi ducis non est, qui nesciat Federici, qui tam atrociter Alexandrum tertium Romanum Pontificem persequebatur fugientem, Venetiisque latitantem, filium Othonem nauali prælio mirabiliter à Venetis fuisse imperatum. & licet satis imperite sciolus Aduersarius id colligere sibi videatur tanquam nostrum vanissimum figmentum, testis nihilominus sit huiusmodi veritatis Bibliotheca sacra illa Vaticana, quæ per illustri episcopo Milis auctore Ferreto, tot, tantisque vetustis in mis Venetæ Urbis traditionibus, & monumentis, adiunxit Othonem Rauennatem sacerdotem sæculi illius scriptorem, qui historiam hanc adamussim delineando sicut veraces nos, mendaces blaterones ostendit secus existimantes: eoque magis, ex quo Regia item Vaticana pluribus præclare gestis historialiterque picturata nostram antefatam refert, & repræsentat. Sed ad quid, mi dices Laurenti, historia hæc, quæ ad consuetudinem nihil confert? utique confert, si consideretur, ad hanc usque horam tenuisse semper instructam classem, qua obuiam Dux iuit Othoni, secum confligit, eum terruit, eum cæpit, adeo ut vno omnium ore, & consensu, præsentibus tum Pontifice, cum

corona diuersorum præfulum, cum Imperatore, non absque Procerum
 multitudine, Dominus maris acclamatus, nemo inficias iuit, quin postri-
 die potius ab Adria hucusque nuncupatur, vt nobis testati sunt Plinius,
 Pomponius, Strabo, Diaconus, aliisque ex recentioribus, plurimi, mutata
 appellat. Venetum vocitari consuevit. Figamus hic quæso pedem, &
 audiamus bellum hominem, nullum, dicentem inuenisse, demptis Ve-
 netis propriis, qui Venetum appellet mare. Audisne, Laurenti doctis-
 sime, scribentis petulantiam: vidit legitq; libros omnes, & illorum nullus,
 nisi Venetus, ita mare appellauit; erubescat, conturbetur ob mendacium
 istud. Refert Iohannis Villani historiam, illam non legit, ea abutitur ta-
 men, vt suo loco videbimus; legat igitur eum *in primo libro capite quinto*.
 Petat & discat dictionarium Ambrosij Calepini, *Mare superum*, in quien-
 tis, *olim Adriaticum, nunc Venetum*. Legat iste rusticus Cosmographiæ Pro-
 fessor, seu potius prostitutor, expositores Ptolomæi in Europæ tabulam
 sextam, Sebastianum Munsterum, & ad illam in appendice capite de Ita-
 lia, & in particulari tractatione, quæ de Germania nobilissima circumfer-
 rit. Ibidem legat Michaellem Villanoua, Abrahamum Ortellium, necnon
 Michaellem Cognetum in tabula de Italia. Omitto, quem vidi & legi, ita
 Venetum nuncupantem hoc mare, Arnoldum de Arnoldis Flandrum;
 Omitto Maginum, quia Paduanus; Omitto Rosaccium, vt virum non
 magnæ opinionis, & accipio eruditissimi Mercatoris testimonium; is et-
 enim vbique Atlantis sui ex opportunitate semper illud Venetum appel-
 lat. Quid? & subditi incliti & potentissimi Regis Hispaniarum, abhor-
 rent mendacium, quod Aduersarius lubens profiteretur. Videat Commen-
 taria super institutionibus Iustiniani, quæ prodidit eruditissimus Iohan-
 nes Baptista scuro Messanensis Academicus, libro secundo *de acquirendo*
rerum Dominio, vbi Venetis titulum consuetudine natum esse testatur; Ca-
 paccius ille Cæsar seculi huius nostri Doctissimus vir, in suis Neapolitanæ
 vrbs historis in commendationem Iacobi Sanazari proprii contentis,
 ex cæteris memoria dignissimis, carmina illa refert, quibus ad astra ferens
 Venetam ciuitatem, eam confitetur, *toto ponere iura mari*. Ludouicus de
 cuar, propria natione Hispanus, supradictis scriptor antiquior, in com-
 mentariis, quæ edidit ad Sybillæ Erythreæ epistolam, *Adriaticum mare* di-
 cit *Venetum, & Venetorum*. Nunquam finirem, si quos ipse vidi, contra Bla-
 teronem aduersarium omnes colligere, mihi esset in animo. Recurrat
 ad Historicos quoque in sui maiorem, verecundamque confusionem;
 quorum

quorum vnus est in tertio libro Iohannes Gobellinus Pii secundi Pontificis contemporaneus; is etenim, commemorata primum Francisci Spinolæ Præfecti Classis Genuensis, captiuitate, subdit mox Venetos, qui diu in continenti Italiae nihil obtinuerunt, *Maris Dominos habito* fuisse. Carolus Sigonius alter, *De Regno Italiae, libro octauo*, idem significare volens, Genuenses, dicebat, Pisanosque ad inferum mare locatos, rem tractare naualem, non mercaturam solum vt ante, sed etiam rei militaris causa, cœpisse, Venetorum exemplo, qui superum incolebant. Tertius est de Familia Ursinorum Iacobus Santoninus libro secundo Historiæ; hic enim referens, Gabellarum occasione, quas optima cum ratione Venetos imponere potuisse ostendit Iohannes Bartachinus, de Vectigalibus parte prima alios referens, affirmansq; eos Dominos maris ex cōsuetudine, solos, testatur, Amonitanos refractarios extitisse; sed quoniam, tum temporis generale concilium Lugduni celebrabatur, ei datum huius difficultatis punctum, deficientibus Venetorum aduersariis, contra illos resolutum, pronuntiatumque extitit. Denique, vt ad finem veniamus Historicorum, Iohannes Baptista Adrianus, Florentinarum Historiarum, libro vndecimo, testatur idem prorsus, adeo vt mirari liceat lippitudinem Doctoris Aduersarij nostri, qua detentus tot testium neminem viderat, & legerat omnes, & vel, illos legendo, potabat potius, quam putabat. Hijs addere possemus quæ commemorantur à Philippo Bergomate in duodecimo supplementi libro, & à Carolo Quarto pagina 27. proprij itinerarij sui; ille nanq; verba faciens de illustrissima familia Montisferrati Marchionum, narrat, in Venetorum, Conradum & Gulielmum fratres, filiosque Bonifacij, hunc volentes à captiuitate Soldani, qua detinebatur, eripere, in Adriatico parata classe, fuisse fugatos; hic vero de semetipso testificatur, nisi arte, astutiaque sibi procurasset salutem, Adriatico mari commissum, procul ab omni dubio, quemadmodum triremis & familia sua remanserat, captiuum Venetæ classi, quæ Gulphum circumuagabatur, futurum esse. Caueat tamen, qui legerit supplementum; vltimum siquidem, seu potius vltimo, impressum non correptum in hoc, sed corruptum circumferri; quod enim imprimi Brixis curauerat, correxeratque Author proprius, nostram habet lectionem, cui standum esse, ostendit exemplum, citati Caroli, & ratio, qua, inscijs Venetis, nemini armato licitum est transfretare.

Tot probatissimis scriptoribus cognitam, tanta temporum diuturnitate

nitare prognatam veritatem impetiturus vespertilio, discrimen præaccipiens, quod cognouerunt esse ciuiles inter consuetudinem, & præscriptionem, ea, dicit, quæ publica sunt, absque vniuersalis detrimento, fieri propria; hæc autem indui hominem, eo, quo aliquis alter expoliatur. Subdit, consuetudinis esse, vsum continuati temporis & nunquam interrupti; quod vi alicui venienti saltem bis fuerit facta repulsio; ac postremo, vt id obtentum sit omnium vniuersali consensione. Quibus ita inuenit conclusionem colligit contra Reipublicæ Venetæ consuetudinem, tum quia bis in Adriaticum ingredientibus hoc anno Hispanicis classibus, Veneti minime restiterunt, vt facere tenebantur, per illa, quæ dicuntur ab Innocentio Tertio, in capit. Bonæ. De postulatione Prælatorum; tum quia constat, Regias classes, aliorumque Principum triremes, aut naues ad eorum semper libitum, mare hoc transisse, neque de Venetis haberi aliquid eis in contrarium.

Verum iis, quæ enarrauimus de consuetudine, superaddentes, cum ciuilibus & canonistis etiam nos, eam potissimum sibi vendicare locum in seruitutibus, & in iurisdictionibus; & quemadmodum titulum fidemque præsupponit præscriptio, eam ita requirere vsum, cursumque saltem annorum quadraginta, inferimus verissimam conclusionem Venetorum, qui per tot secula fuerunt in possessione Maris huius; falsumque penitus esse ab hoc ignoto homine excogitatum fraudulenter de consuetudinis interruptione. Si profiteatur canonica iura, & ciuilia, videat, legatq; digesto stomacho, ne scotomia aggressus, vt fallat alios, decipiatur, Cardinalem Zabarellam, qui, post plures, *in finali Capitulo de Consuetudine*, tot, inquit, vices, vel omne illud ad interrumpendam consuetudinem oportere, vel quod ad illam fuerat necessarium. Melius item videat suum relatum Balbum *in quarta parte quintæ principalis duodecima questione in additionibus*, vbi firmatur tot annos requiri ad illius abolitionem, quot ad eiusdem inductionem necessarij fuerunt. Ne abutatur, vt facit Innocentii doctrina, attendat ciuiles textus, si eorum peritus est. Illius enim hæc sunt verba; *Debet constare per expressa verba vtentis, quibus exprimat, se vt actum seruitutis, intendens vt iure, quod habebat, nec alius contradicebat facto, vel dicto, sed patiebatur.* Illorum autem sunt ista, in lege prima, *quod vi aut clam Occursum*, inquit, *est calliditati eorum, qui vi, aut clam moliuntur, iubentur enim restituere; & parui refert, vtum ius faciendi habuit, siue non; siue ius habuit, siue non, tamen tenetur interdicto, propterea quod vi, aut clam fecit; tueri enim ius suum*

suum debuit, non iniuriã cõminisci. Hinc Vlpianus lege xvij. & xvij. De acquirenda, vel omittenda hereditate, si quis, inquit, vi de possessione deiectus sit, perinde haberi debet ac si possideret. Quid, Motine, mihi dices de Authore ignoto, qui scriptores nostros partim inculcat de falsitate & corruptione legũ . partim de auaritia, qui auro corrupti Venetorum obnubilauerint doctrinaru veritatem, partim de ignorantia, qua nescierunt intelligere veteres, illosque interpretari? Nonne incidit in foueam aliis ita fraudulentè, ita dolose paratam? Ostendat primum, quando, & cui Venetæ Reipublicæ præmonuerit aliquis, Hispanam classẽ iure suo vti velle, & ingredi Adriaticum mare, doceat de Venetorum responsione, iuxta supra allegatas doctrinas suas, & tunc merito tanquam fidelis & sincerus disputator laudabitur à nobis. Audiatur, vt nihil ad rem præmittamus, quid & de præmonitione dicant præinductæ leges; si quis, inquiunt, denuntiauerit, se opus facturum, non videtur clam fecisse, si post denunciationem fecerit. Debet enim & diem & horam denunciationis complecti, & vbi. quod opus facturum sit, neque quidem persusorie, aut obscure dicere, aut denunciare, neque tam arctare aduersarium, vt intra diem occurrere ad prohibendum non possit. Cur scripto suo subticuit denunciationem? hoc profecto sibi potissimum erat animaduertendum, Innocentium candide, sincereque & alios referre tenebatur, exprimere locum, ad quem ventura erat Hispana classis, ita decet viros probos, & ingenuos, ne rei, de qua agitur, veritas remaneat labefactata.

Igitur contra iura ingressa classis, nil mirum, si nil item concludat argumentum, si, iniuria vsa, aggressa fuerit merces, ac, plena piratis, & prædonibus, non venerit ad finem, ad effectumque de quo præsens est instituta disputatio, sed ad prædandum, ad depopulandum mercatores, si, fœdere iuncta cum sicariis & sceleratis illis nequamis, qui mare, terrasq; Venetorum quotidie depredabantur, artem illam, quam Nembroth ille arrogans & superbus, docuit in Officina sua, exercuit in illorum protectione. Dignares Christianis Principibus, Catholicis militonibus tueri furtum, iuuare latrones, contra naturam, contra Deum, quæ denique irritatum, debita cum iustitiæ ratione, opportunis temporibus in exemplum aliorum. pro certo teneo, compensaturum. Scribit quippe Isaias propheta ille Beatus cap. 33. contra istos, Vhe qui prædaris, nonne & ipse prædaberis? veritas per se loquitur, fur-

ia de se patent, fures sunt perspicui, de tutoribus non est dubitandum, quod sanguis oppressorum in caelum clamitet, non est qui timeat, expectemus itaque euentum, & procedamus ad aliam rationem Aduersarij.

ro dicit, toties quoties sibi libuerit, suis classibus hoc mare transiisse, ad nauigasseque Reges & Principes, vt exemplis pluribus dolo malo tñ, patefacit. Nā veritatis proditor per obreptionē & subreptionē sui scripti lectores fascinare conatur; tales quæ dici, & multa narrat, quæ taceri ad propositum magnopere necessarium esset. Nonnullorum quidem tacet qualitates, quasi intelligentibus exploratissimum non sit, eas non probantes, nec actus, quos intendunt, vlla ratione probare posse. Quis est ita nescius, vt etiam sibi pateat, Gulielmum, Rubertum, Henricum, Vladislaum, & alios, quorquot inducere voluerit iste tenebrosus disputator, Adriaticum nostrum transiisse, hunc ignorare, si vt Domini, vt prætendentes, vt amici, vt confœderati, ac aliis rationibus & causis, propter quas & scientia gignitur illius, quod quæritur, & remouetur ambiguitas, quæ ignorare facit, nil de iisce transitibus scientificè habere posse? Hoc, Laurenti doctissime, suum erat ostendere, & non scommatibus impudenter decipere velle alios scriptores Neapolitani, vt optime nosti, expresse testantur, Gulielmum, Federicum, Conradum, Manfredum, Carolum Angiorum, & alios in fœdere, & amicitia exiisse cum Republica Venetiarum; videat, de primo, Collenucium; de secundo, Iosephum Constantium; de tertio, Iohannem Vellani, eundemque de quarto; de quinto Thomam Costo, Nicephorumque Gregoram, & mendax, vt ipse, sim, si non inuenerit dictorum singulorum veritatem. Gulielmus itaque, quem vna cum aliis non spernendi nominis Authoribus, inducit, Venetias eundi gratia Alexandro tertio summo Pontifici, terdecim Triremes; & quem, nos dicimus, eas dedisse familiæ Alexandri, non Alexandro, Cardinalibus, aliisque Episcopis & Prælati, per Venetos, post consequutam victoriam de Othone, illas non misit, in sciēte Republica, nec vt sibi inferret iurisdictionis præiudicium, sed vt amicus, vt confœderatus Venetorum. Henricus, quem die 28. mensis Septembris 1197. à Cœlestino Romano Pontifice excommunicatum Messanæ mortuum esse, constat, nil ad rem facit introductus ab Aduersario: sed Fridericus Constantiæ filius, quem postea suscepisse Regnum Adriaticumque testatur, transfretasse, potuit, sicut vsus est Reipublicæ familiaritate, & amicitia discurrere mare, Venetias item se recipere; quando autem

tem

rem Costis Apostolicæ sedis, inimicus proinde Reipublicæ factus, Pisis classem misit suam, habuit, Collenuccio teste, obuiam illam Venetorum, à qua fractus, & fugatus fuerat, sed hæc quid ad rem? nihil prorsus querentibus, pugnantibusque in mare Dominium Venetorum, sicut neque transitus Conradi. At quæ effutit de Conrado Aduersarius nullo modo colossissime proposito suo deseruiunt; nam Vellanus ab eo relatus, & Collenuccius pariter libro quarto fatentur, hunc utiq; per Adriaticum transiisse, sed auxilio, & nauibus Venetorum. Sicine contra Venetam Rempublicam formantur rationes? Itane graue mihi dicebas subiturum esse certamè? Ironice fortasse loquebaris; nam & quæ de Principe Manfredi blatero iste sibi fingit, toto sunt cælo vana, nihil faciunt, Vellanus immo significat eius cum Veneta Republica intelligentiam, cum libro sexto capite xxxv. narrans quos miserat in Alemaniam, de legatis suis, affirmat, Triremem, quæ illos duxerat, Venetiis etiam illos expectasse. Quantopere ab re sint etiam quæ subiicit de Carolo Angicino, pater consideranti; satis quippe nobis est, in confœderatione fuisse hunc Principem, Galliarum Regem, & Venetam Rempublicam, ut simul Hierosolymam versus adnauigarent; sed instructissima clausis hæc, dum temporis expectaret opportunitatem & Carolum, qui erat apud Montem feliscum, accidit bellum inter Rogerium de Sicilia & filium Caroli, qui magnam passus cladem, coegit Patrem redire, & à confœderatis tollere suas Triremes Messanam versus sequi inimicum, videat Costo, Nicephorum, Iohannem Commenum, & Vellanum, ac postea mihi dicat Aduersarius quomodo hæc tibi possint deseruire.

Hactenus quæ in exemplis à se propositis consulto prætermissa, à nobis iuuantibus rationem suam dicta sint, dicturis de illis, quæ poterat, eratque melius præteriri. Nam Tancredus, Gulielmus, quem refert nil penitus iustificando propter quod referre tenebatur, stat ociosus in hoc loco, sicut & Carolus secundus; Nil profecto de eo ad rem unquam reperire potuit. Dicit solus Vellanus, quod ad Regiam prouectus dignitate anno M. CCLXXXIX. parauerat quidem classes nonnullas, sed eas detinebat in Gulphu Taranti. Videat librum Octauum Cap. CXXIX. Eius item filii fecerunt similiter. ut apud eundem Historicum lib. Octauo Cap. C. VIII. libro nono Cap. LXI. ab anno MCCCIX. usque ad MCCCXXV. adeo ut frigidum est exemplum & nihil probans, ac tanto minus, ex quo testificatur Collenuccius, Venetos his suas

B 2

præsti-

psychosis, ideo & attendenda & irridenda. Introducta namque narratione contra Rempublicam socialis belli, Sabellicus ipse soluit veneficium; cum esset fama, inquit, Ferdinandus, auxiliantibus Pontifice, alijsq; Principibus, parauisse classem magnam, Senatus vero, vt in hoc etiam resistere posset inimico, iussit, Iacobū Marcullū, qui in præfectura viaris Superario successerat, omni vacare diligentia, ne quid Respublica pateretur in Insulis aut in Gulpho circa Histriam, atq; Dalmatiam, ac si tuto fieri posset, inferret molestiam Apuliæ, atque Calabriae, quemadmodum fecerat Superantius. Non erat vix prouinciam ingressus Marcellus, cum Federicus Aragonius (non Ferdinandus) Ferdinandi filius, iunior, & generosior, tribus, apud quadraginta, triremibus in Anconæ portu contineretur. Hoc sane multum, maximeque Senatus vexabatur, quoniam verisimile erat, si inimicus ibi consisteret, Venetis mare prohiberet: tota ciuitas oculos intendebat in Marcellum, singuli omnes ipsum, classemque suam intuebantur, existimantes de maris imperio actum esse, cum inde vi non expelleretur, quod, videbatur, fieri non posse absque periculo manifesto conflictus. Tota igitur ciuitas expectabat, Marcellum, qui iaderæ erat, vel incendere classem in porto Anconæ existētem, ex improviso, vel ad pugnam redigendo, eam inde propulsare. Interea autem dum suppleret turmas nauium, quæ ex Pado conductæ erant fere penitus vacuæ & hostis de loco diffidens, vela dedit, & triduo priusquam aduenisset Anconam Veneta classis, abscessit. Et paucis interiectis, subdens, hostis, inquit, ductus in altum, vt frustra se non venisse declararet, ex improviso aggressus iam dictam insulam, totam quasi ferro, igneque consumpsit, sub Corcyra non minima suorum mortalitate reiectus. Ex illo hæc, quæ ipse tu videas, si inter se cohæreant, quid conferant instituto presenti.

Quicquid igitur sit de suis exemplis remotissimis; per vnum, quod vocat Axioma, nos paradoxum potius, nostram rursus tentat obnublare veritatem; dicit enim, per naturam mare commune esse, & ideo illud sibi appropriare posse neminem. At nos, qui hoc in ore aduersarij frequenter cernimus, declaratum non videmus, quid appellatione naturæ velit intelligere, alijs significationibus prætermisis, duas solum consideramus, naturantis, & naturatæ. Prima profecto est Deus omnium naturarum fons, & origo; Secunda creatura generaliter sub Deo constituta, & sub se omnes naturarum species comprehendens. Ratione naturantis dicere non potest aduersarius, mare, non secundum totum, de quo non

est sermo, sed secundum partes appropriari non posse, quia nulla est illius lex prohibitiua; sed ratione naturarum, ad quam praesertim nobilissimam reducere humanam, necesse est, in illo principio veritatis, dominamini
 Genesis capitulo primo, nunquam reuocato, meam intelligendam censeo conclusionem. Si namque ut Regius Propheta cecinit octavo Psalmo, est certum, hominem, a natura Angelica paulo minus, diminutum, a Deo super omnia opera manuum suarum fuisse constitutum; Mareque, ut in Psalmo 96. legitur, Dei esse, & ab ipso factum, quis non videt, & maris dominationem habuisse vna cum piscibus? videat glossam in cap. dilectissimis, 12. q. 1. vers. aer. videat Basilium *sup. Genes. Hom. 10* Nyssenum cap. 4. de opificio hominis, & Hieronymum Velmum Episcopum doctissimum; hic enim potissimum dicit, porro si homini in animalia ius & dominium datum est, multo magis sane id ei tributum est in elementa, igitur, quoniam vi domini sibi licitum fuerat in partes terram distribuere ut in eadem notat Homilia Basilii, Ambrosiusque in Exameron libri 3. capitulo 3. procul dubio fiet & potuisse in partes diuidere mare, easque denominari a prouincijs, & populis, ut in Solinum cap. 38 notant Carneftres, qui eis, ut praediximus, dominati fuerunt. Hijs magni Hispaniarum Regis pedisequus contradicere non potest, nec debet; Rex etenim suus ad Martinum Alphonsum de Castro Indiarum Proregem scribens, se exemplum typis impressum edicti mittere ei dicit, quo prohibet commercium omne externorum in partibus Indiae, alijsque regionibus transmarinis. Pariter Romanus Pontifex, cuius Anomalus author sit in Adriatico insulsus patrocinator, hoc idem approbat, cum pro viribus ecclesiae tuendis inter terracinam, ac montem Argentonum maris pars tyreni proclamatur periculum, ut caueri debeat. Abeat itaque cum Axiomate suo, vel potius, ut decet virum non adulatorem, sed prudentem, arguetur ex antedictis, quod si Veneti a tanto tempore, cuius initium non cadit sub memoria ullius hominis, absque alterius iniuria, mare hoc Adriaticum inhabitare caeperunt, iuxta textum in leg. 4. sequitur. de acquirenda vel mittenda hereditate, ubi Paulus. Si ab eo pluries effugauerunt Piratas, Praedonesque & Mauros, qui illud infestabant, iuxta textum pariter in lege quinquagesima secunda, permisceri. Sub eodem titulo, euidenter, necesse est que concludatur, eos maris huius legitimos esse Dominos, vetere posse quibuscunque sibi libuerit, ingressum, etiam, ut optime docet Gomefius Sarmensis Episcopus, repetens super capitulum, licet, de constitutionibus.

entionibus, quod nulli fuissent eorum actus, & absque Imperatorum Ori-
 entalium scitu, & approbatione. Neque obstaret quicquam is, qui cum aduersario diceret, ciuitatibus
 ipsi mari conterminis competere ius aliquod in ipso mare; distinguentes
 enim fatemur particulare ius illis quidem competere, easque ad mouenda
 particularium ius habere in illo, quo ad usum; quemadmodum, ut bono
 Laurenti, recte scis, experientia comparatum esse, ut naturalis subditus
 Magnitudinis Hetruriae, ob praedia, quae in Bononiensi fortasse habere
 posset, illi ciuitati illustri sumae subiiceretur; praediorum enim illorum
 dominium particulare est illius ciuis Thusci absque prauidicio Domini
 vniuersalis communitatis Bononiensis. Propterea, licet hic ciuis, quo ad
 personam, nil teneatur Dominis Bononiensibus, tenetur nihilominus il-
 lis respectu dictorum praediorum. Sic Veneti, ut in suo libro *de iurisdictione*
 tradit Marthae Neapolitanus habent vniuersale dominium Adriatici to-
 tius, cui dominium non obstat particularium ciuitatum, immo, ob illud,
 Venetae Reipublicae subiiciuntur, neque earum Principes hanc illis sub-
 iectionem possunt cum ratione impedire. Addo, quod si, ex ciuitatibus
 Maris conterminis, aliqua de recenti fuissent aedificata, nuperue aedifica-
 rentur cum nominibus nouis aut vetustissimarum, quae destructae fo-
 rent, haec utique impediri possent a Venetis; tum illae, quoniam nihil si
 discontinuetur, idem numero reparatur, tum istae, quia, insciente & no-
 lente Domino totius, potest nullus particularis ius acquirere in Domino
 suo, ut manifestissime constat.

Ne igitur, ut partem hanc debito concludamus fine, in posterum ita
 oscitanter obloquatur aduersarius, quod Respublica Mari leges impone-
 re velit, non inferioris, aut sui aequalis, sed maximi Regis Hispaniarum, id
 enim mendacium est apertissimum, quia Respublica cum honorat, & a
 seculis in possessione existens, nunquam audiuit de huiusmodi praeten-
 sione, neque quomodo illam possit habere, ut ex natura consuetudinis
 demonstratum est.

De Priuilegiis autem nobis dicturis praesupponendum est, ea secun-
 daria esse fundamenta Venetorum, non principalia, quae examinata fue-
 runt. Verum nihilominus est, Priuilegium esse duplex inductum, & da-
 tum, respectu primi, concedi oportere, ut priuilegium possidere Venetos,
 ex quo etiam consuetudo priuilegium inducit; sed respectu secundi, nequa-
 quam,

quam, sed quatenus de consuetudine nostra testificantur, eam recognoscunt, atque decantant. Hæc porro priuilegia (quæ se vidisse testatur Iulius Ferrettus Rauennas. De antiqua instaurata & illustri militia. quaestione non iugnando nisi urgente necessitate) alia sunt Imperatoria, alia Pontificia; Omnia tamen da a Vniuersitati Reipublicæ totius, adeo vt singularis nemo de Vniuersitate illis renunciare possit, etiam respectu proprii fauoris sui, cum formaliter & ex propria intentione Rempubli- cam ipsam concernant, iuraque sua tum vrbs, cum Adriatici maris fir- ment, & ad perpetuam memoriam, ex certa scientia, & de potestatis ple- nitudine muniant.

Contra ea omniscius Aduersarius noster armatur, fraude, videlicet & dolo; tum primo, quoniam præsupponit, primum Venetorum priuile- gium esse Alexandri tertij; tum secundo, quoniam ex Axiomate suo, quod mare commune sit secundum naturam, & neminem illud sibi appropria- ri posse, infert, neque habe i principum concessione. Vt ad primum per- tinet, *multa*, iuxta vulgare illud, *dicit, & nihil probat*. Vnum, quod Alexan- dri historia fabulosa sit, & remouenda. Aliud, se in Vaticano vidisse codi- cem eorum, quæ fecerat Alexander. De illo remouendo, ab autoritate agit; ob aliud autem soporatus nescit quid agere debeat. Historiam itaque aggreditur autoritate Romnaldi Episcopi Salernitani, Gotefridi Viter- biensis, & Abbatis Vspergensis, & sic argumentatur. Hi doctores nil di- cunt de priuilegio huiusmodi, de historia, quam sibi Veneti confinxerunt, de inuestitura maris, igitur nil est, vanum est, fictitium est, fabulosum est quod à scriptoribus Venetis fabulatur. Doctores etenim supracitati spe- ctatæ fidei, & probitatis sunt, contemporanei ipsi Alexandro, præsentis suis opusculis conuenientes personæ illius, igitur cum, ex cæteris; hanc omit- tam historiam, nec imaginari debet ab alijs, qui multo posteriores scri- pserunt. Neque dicendum, subdit, ex Archiuis & scrinijs Reipublicæ esse deductam; quoniam corruptibilia cum sint, & depositioni subiecta Ve- netorum, non habent publicam fidem, non probant, non est eis creden- dum.

Aliud, quod iaculatur, argumentum aduersus priuilegium Alexan- dri est, se codicem in Bibliotheca reperisse Vaticana, vniuersa continen- tem, quæ Reipublicæ fuerunt ab Alexandro concessa, sed in eo nil vidit illorum, quæ Venetis concesserat Alexander; & si quid in eo est, solum districtus est ciuitatis, qui Clodiam non excidit. Neque obstat, inquit, noster

noster incognitus Obo, partus quippe est Venetorum Archiuorum, igitur sine fide.

Has facit argutationes Argus noster, eis non priuilegium proce-
reus, sed Dialecticam, qua vti profiteretur. Heu Aristoteles, nunquid vidi-
sti argumentandi locum ab authoritate negatiue? Immo tu, Iohannes
Euangelista, in capitulo finali, nos male docuisti, Christum Dominum
fecisse multa, quæ non sunt scripta, quid ergo? credendum ne, an poti-
us aduersandum tanto Philosophastro? Pereat dies, in qua natus est iste
cunctis disciplinis phrygiatus, quid? responsio quæritur, responsio datur,
illi Doctores perillustres & celebres, & si non dixerunt de hoc priuile-
gio, illud non negarunt; stant enim simul, vt te non latet, Laurenti mi-
fieri, & non dici, factum esse, & non esse scriptum; dantique oppositum,
illudue concedenti, vt facit Philosophista noster, quæ non sequuntur in-
commoda, & inconuenientia? Probarem vtique & ego contra illum,
nec doctum, neque prudentem, quid id mihi nullus dicit, at prudens sit,
ac doctus consideret quæso quæ subiunxit de Archiuis Venetorum, an
nimirum dissideant à Neapolitanis suis, vnde Iohannes Baptista Scuro,
Marcha, & alij Doctores minime festinari potuerunt. Sed nec verum
est, Obonem partum esse Venetæ, sed Vaticanæ Bibliothecæ, videat sed
legat Hieronymum Bardi Florentinum id attestantem in collectaneis ad
historiam huiusmodi pertinentibus; vbi enim dicit, episcopum Milis in-
de librum eum extraxisse; ne igitur, de more argumentetur, non inue-
ni, non vidi, aut legi librum, igitur non est, est quid ignotum, vanum, inu-
tile, nihil probans. Nam Cotius, nominis non obscuri, vir, eum vidit, &
refert; refert & alterum, scriptores, tempestatis illius, de veritate histo-
riæ nostræ contestantes, & eos, cum ratione, sequitur Cornice
Aduersarij vnico & singulari testimonio cæteris omnibus valentiori, Bi-
bliotheca Vaticana est maximæ fidei. Sed ei, si adderemus & Hyspanam?
nonne veritatis plenitudine nobis Venetis esset gloriandum? videat te-
nebris iste præcitatum Ludouicum de Bhuar, verba illa Sybillæ, certa
cum ratione, exponentem, vsque dum sponsa diminuat, &c. Alexan-
drum vili habitu apud Venetias diu latuisse, & Venetorum auxilio præ-
ualuisse. Ergo Archiua Venetorum, per secretarios doctissimos, & fi-
dissimos, sub iureiurando, custodita, cōtra quæ crocitat cornix ista, Vati-
canæ, Hypanæque conuenientia, non sunt corrupta, alterationi supposi-
ta, neque suspecta Pulchrius autem, & neruosius est, aliud argumentum
C dignum

dignum Dialectica sua syncopate sumpta; est etenim ductum à codice e-
iusdem vaticanae Bibliothecae, ideo validissimum. Sed ad quid codex iste?
quid narrat? quid continet? nescit. vidit ne eum? vidit. Legitne eum?
nescio; eredo verisimilius tamen eum non legisse, quoniam sciret in eo
an aperuerit librum, quoniam timeo, illum non verum, sed pictum, scul-
ptum ne fuisse, proinde vidisse, non aperuisse, neque legisse; ad impossi-
bile profecto nemo tenetur. Ideo si aperiretur, districtum neque ad clo-
diam contineret; quid tuo tempore, Cassiodore? ad Padum, dicis, igitur
ultra clodiam, Rauennam versus. Sed sequamur Bubonem, quo vadat,
nescientem.

Introducitur historia Pipini & Magni Caroli, quod, vi, armisque ab
Italia expulsis Longobardis, dono tradiderint ecclesiae Romanae ciuita-
tem nostram; Non connectit subsequens cum antecedentibus, neque
causam refert primae subinserendi historiam istam. Volitamus secum et-
iam nos dicentes, si per eam intenderet inferendum, Alexandrum hoc
donum Venetis relaxasse, bonum profecto esset argumentum, declaratis
primum, quae petat. Horum vnum est historiae veritas, quam nobis fa-
uere pro certo tenemus. Aliud hoc Alexandri privilegium donum hu-
iusmodi continere; probet vtrumque, necessarium est. Nos enim, vt
nostra missa faciamus, habemus & Gallos, & Germanos testes, opinio-
nem Aduersarij, de victoria Pipini & Caroli, expresse subsanantes, videat
Rubertum Gaguinum, & Huldricum Murium; &, si forsitan desidera-
ret legere pacis capitulationes, vt quandoque desiderauit cernere eius-
dominus Pater Squitinius, petat eas apud Huldricum, eas fortissime tra-
ditur; & ab his sequitur, eos Principes dare non potuisse, quod non
habebant, nec relaxare Alexander, quod nunquam acceperat. Pos-
sem praeterea multa referre ex ijs, quae in hac historia dicit, risu digna, vi-
delicet quod Pipinus Senior Stephano Papae tertio de anno DCCCX.
dederit urbem istam, cum iam pateat, Pipinum hunc suum obiisse extre-
mum diem anno DCCLVIII. testenturque Baronius, Franciscus Con-
sterus, & alij. iam annis quinquaginta Stephanum fuisse mortuum. Item
dicit, aduenisse in Italiam Carolum, quoniam Leoni Papae Longobardi
erant impedimento, ne quiete ecclesiam regere posset. Videat Biblio-
thecarios; omnes quippe dicunt, à Romanis Leonem fuisse vexatum, &
propter illorum insolentiam Carolum vocauisse. Tertio, adscribit Grae-
cis, &

cis, & eorum inertia, quod praefatus Carolus & acclamatus & coronatus
 fuerit Imperator; cum, te, Motine, non lateat, Irenem extitisse, quae
 pollicitationibus vanis & deceptorijs euadendi coniux illius, fieri primo
 Imperatorem dedit assensum. Postremo verba de Veneta urbis subiecti-
 one, facies, toties, data opera, neutralitatem praetermittit, quousque ue pact-
 actum fuit inter Nicephorum & Carolum, de qua eleganter, praeter alios,
 Nauclerus, vt infallibile coniecturam, quod antea neutralis fuerit. Quod
 quidem, meo iudicio, aperta contradictio Bibliothecariorum probat; cum
 omnes etenim viderint ecclesiae factas donationes, & proximior illis tem-
 poribus, videlicet Bibliothecarius nuncupatus, cui magis caeterorum est ad-
 hibenda fides hanc tamen donationem non est, cur potissimum credere de-
 beamus posterioribus, vt optime, in hoc, etiam contra Bernardum Iustinia-
 num aduersarius argumentatus est in historia Alexandri. Sed, si accidat,
 quod Ludouicus, qui in Imperio successerat Carolo, ecclesiaeque concesserit
 plurima, in diplomate suo narrat, quae donauerant sui progenitores, &
 nullum penitus verbum de Venetijs habet; quis dubitare potest de eo quod
 legitur in Hostiensi? & de superflua illius additione? Verum quicquid sit de
 hoc, vrgentius praemimur per historia, quam affert Normanorum, ex septen-
 trionali plaga, inquit, eos descendisse sub anno 1018. in Galliam, vbi, oc-
 cupata Regione, quae ab ipsis sumpsit cognominationem, eorum Dux Ro-
 dulphus nomine, eiectus a Comite Ricardo, Romam venit, & Papae gra-
 tus missus fuit cum militibus suis ac alijs Romanis contra Graecos, & Mau-
 ros. Inter quos, subdit, fausta, infaustaque fortuna belligeratum fuit vsque ad
 MDIX. quo tandem tempore Christiani nominis inimici penitus pulsi,
 subactique fuerunt ex Hostiensi; & propterea Rubertus a Nicolao Secun-
 do Pontifice accepit investituram Apuliae & Calabriae sub Ducatu
 quem admodum sub titulo Principis ite eam accepit Capua ipse Richardus.
 Nullam reperio huius dictionis sui applicationem a narratione histo-
 rica valde difficultati; credo tamen, per illud, argumentari velit; quod, cum
 Normani a sede Apostolica, longe ante Alexandrum tertium Sebastia-
 numque Venetorum Ducem, fuerint inuestiti de Apulia & Calabria, cui
 adiacet Adriaticum mare, longe etiam ante Venetos, esse in maris posses-
 sione, neque eis Alexandrum potuisse prauidicare. Nam auctoritate le-
 gis, cum decisum sit in codice de classicis, Dominum prouinciae mari fi-
 nitimae, maris esse Dominum; fateri necesse est, Adriaticum ad Domi-
 num Apuliae pertinere. Sed hoc argumentum, vt in terminis loquemur
 priui-

priuilegiorum, petit vnum, quod indiget probatione, Normanos videlicet, ante Venetos, fuisse priuilegia consequutos. Hoc est, quod in superioribus dignum duxi adnotatione, quando à Sebastiano Duce exordiebatur. Non, mi Laurenti, eo duntaxat tempore, cœperunt Veneti priuilegia, vt antea patefecimus, sed quando, nec cogitabant Normani, linquere septentrionalia. Nec primum fuerat illud Venetis Alexandri Diploma, sed alia præcesserunt plurima Orientalium Principum, qui in vtroque maris huius littore dominabantur prouincias. Nec denique ex Pontificibus fuit primus Alexander, qui priuilegia contulerit Reipublicæ, sed eiusdem Nicolai Secundi, qui etiam eandem Christianissimæ titulo sibi complacuit cohonestare. Hæc profecto, mihi persuadeo, non habere hunc hominem in suo Grammatophylacio; sed quid ad me, etiam si argutabitur, ergo non sunt vera? assuetus iam sum in terminis Dialecticæ suæ; ideo eis prætermisis rem historię suæ videamus.

Dicit in primis Rodulphum à Richardo pulsum & à Pontifice Romæ susceptum, iuisse contra Græcos, atque Mauros; quibus tandem oppressis, & eiectis, exigit ratio, vt Rodulphus met, qui pugnauerat, vicerat hostes, & de ipsis triumpharet, reciperetque inuestituram, quam tamen, inquit, recepisse Richardum, à quo Rodulphus fuerat expulsus, & Rubertus, de quo nullam habuerat mentionem. Vtitur præterea pro testimonio veritatis eorum, quæ refert de Normannis, Hostiensis autoritate, qui libr. 2. capit. 36. Hos, testatur, se recepisse in coniurationem quandam Rebellium aduersus Imperatorem; & quamuis conferentes manus cum Græcis, aliquando victores euaserint, omnia tamen acquisita perdiderunt. In capitulo 66. illos pulcherrimo effert elogio, quod essent raptores. Sum. M. XLI. in capitulo LXVIII. quod fortiter pugnent, & vincant castra Græcorum; sed ne verbum quidem pro ecclesia; at cæteras Apuliæ ciuitates quod partim vi capiant, partim sibi faciant tributarias, inquit, & hoc modo à Normanis acquisita est Apulia. In capitulo LXXI. explicare incipit Hostiensis eorum cum ecclesia merita, dicens, vt occuparent illius bona. Gotefridus quoque Viterbiensis parte XVII. Chronicæ, Apuliam, inquit, Rubertus ingreditur, incolas terræ, non Græcos, non Mauros, varijs modis, nunc potentia, nunc dolo, & fraude affligit. Sigonius libro 8. Omnia Normani, inquit, circumiecta loca infesta vsque adeo reddiderunt, vt ne à ditione quidem Monachorum

chorum Cassinatium temperarint; subdicensque inuestiturarum præparationem, hæc erant, subiicit, præter cætera, Comitum Pontificum, Castitas clericorum, Collatio Ecclesiarum, Eucharistiæ Sacramentum, & depredatio Normanorum. Baronius denique à M. LIII. ad LX. Ipse Leo, inquit, habita post Pascha, Synodo Romæ contra Normanos ~~causam~~ mouet, vt taciamus censuras, quib. inuoluti se se expresse hostes Ecclesiæ patefecerunt. Hæc dixisse volumus, vt in posterum, non per rimas portarum, sed apposite Historicos, aliosque libros legere velit.

Nam nec verum est, Nicolaum Pontificem secum contraxisse pacem, eosque absoluisse ab excommunicationibus, vt contra Græcos proficerentur, sed molestatus à Romanis propriis, expediens iudicauit, Normanorum in eos vti auxilio. Ad hoc ne dedigneretur, (qui alias nostra ex popina fratrum charitatis eructauit prodiisse) petere Platinam, & heluniarum etiam legem illam, quam adiecerat Historiæ isti; ea enim loquitur in casu, quo prouincia vnitis Principis extenderetur ad tractum illius maris, & sic mare pertineret ad Principem, si aliud non obsisteret impedimentum. At in casu nostro, sat est, vt particulariter & ad modum particularium Vrbes, & loca contermina Adriatico habeant vsum competentem particularibus, salua remanente vniuersali iurisdictione, & dominio Reipublicæ Venetiarum. Neque obstat, quod gratis confingitur ab eo, nimirum Orientis Imperatores parum, aut nihil possedisse in Italia; quia id est falsum; eiectis etenim Gochis ab hoc Regno per Belisarium & Narsetem, eam potiti sunt, & deuiserunt postea cum Carolo magno, vt patet. Neque pariter obstat, si diceretur, Præilegiorum concessionem inferre præminentiam, superioritatemque concedentium super priuilegia huiusmodi recipientibus. Quoniam iam dictum fuit esse honoris ~~in~~ in forma communi; propterea non inferre aliquid vltra conuetudinem Venetorum, de qua satis abunde dictum fuit; sibi enim fecerunt leges Pontifices, & Imperatores, vt veram, quocundue casu, consuetudinem titulum, possessionem & Dominium Venetorum haberent, vnde nullus sub Pontifice, neque sub Imperatore id moleste ferre potest.

Hanc hæcenus declaratam veritatem, cognitam à veteribus Orbis legalis professoribus, susceptam, & vt communiter definitam à recentioribus, lippus Homo deturpare conatus est deliriis, & mendaciorum fascinationibus; ideo, & quid illis respondeatur, patienter videamus. A Bartolo, & Baldo ad Iasonem, non reperiri, inquit, quenquam, qui Adria-

ticum appellet mare, seu Gulphum Venerorum, sed solum eorum mare, eorum districtus littorum, quæ sunt sub eorum imperio; & Gulphus, qui est in eorum Dominio, per hæc nil aliud significando, quam districtum Ciuitatis Chlo-
 dianæ minime excedentem. Glossa quidem Doctore suo digna, sine funda-
 mento volens tot, tantisq; Doctoribus aduersari, qui iam in Scholis ade-
 pti sunt nomen immortalitatis & gloriæ. Sed quid voluerunt Baldus &
 Alexander intelligere, inquentes, in eorum Dominio habere Gulphum maris,
 & illius navigationem, ut a vt aliis eam possunt interdiceret? quid Pedagogista di-
 ceret ad illud nomen possessiuum, quod id circo pronomen dicitur, quia stat
 pro nomine Veneto, & perinde significat, ac mare Venetum, vt Geographi,
 & Historici fuerunt interpretati? De verbo *Districtus*, petat dictionaria,
 si credere diffidat Doctoribus idem esse censentibus, ac territorium, istud-
 que spatium esse Veneris, infra cuius fines ius habent terrendi. Igitur Do-
 ctiores illi præclarissimi dum dicunt *mare*, nimis ample loquuntur, dum
 subdunt pronomen differentiale, mare illud distinguunt ab alio, non a la-
 cuna æstuaria, in qua posita est ciuitas. Doctores præterea, dum loqui vo-
 luerunt de ciuitate, aperte locuti sunt, non symbolica, (vt ita dicam) &
 per terminos proprios, ita quod de ea loquentes, etiam de illo, in quo po-
 sita est, locuti sunt, adeo vt aduersario minime velitandum est, aut fugien-
 dum de altero in alterum.

Videamus item volo Doctores nobis fautores, an comparari possint,
 & debeant cum magno isto Bartolista, an sint calumniandi ab eo, quod
 auaritia scripserint, & auro Venetorum, ita loquuti sint, corrupti. Est in
 primis Felynus, in capitulo de quarta, titulo de prescriptione; Martinus Laudensis
 in tract. De Principibus, quæstio 12. & 355. Calcialupus in lege prima, Codice,
 de summo. Stracha de navigatione. Iohannes Monachus in Capitu-
 tulo, vbi periculum. De electio. lib. 6. De Anania in Capitulo secundo, de clerico ve-
 natore, super Institution. Iustin. Iohannes Oinotem libro secundo, De rerum diui-
 sione; vbi Syluester Aldobrandinus; Aretinus; præcitatus Io: Baptista
 scuro, & alii plurimi; Omitto Bartholomæum Capolam, Pisonem, Mar-
 cum Mantuam, Peregrinum, vt fortasse corruptos, vt iniuriose, calumni-
 osequè dicit Aduersarius, cæteros ignorantes appellando. Addo tamen Ri-
 pam in lege, si insulam, de verborum obligatione, & Balbum, quem, cum
 pro se citasset, ab huiusmodi calumnia remotissimus esse debet, & fide di-
 nissimus.

Sed hoc mirabile existimari debet, quod Balbus, cum Angelo, Ray.

Dei

De Flor. & Ioh. de Anania dicens, ex longa consuetudine, Venetos & Ianuentes habere in mare iurisdictionem, stringatur ab hoc glossatore, quod Veneti habeant vsque ad Chlodiam, quæ est vna ex insulis Venetiarum, destrictum suum; & Ianuenses nil habent in mare, nisi quod viacquisierunt, vt supra à Sigonio traditum fuit, habeant tamen iurisdictionem in mare, vltra eam, quam iure præcitata legis in Codice, de Classicis, sibi possunt conuenire. Res morinemi, de qua egit iste, vel est propria, vel atulit proprium commodum tanto Patrocinatori; sed vne viam communem relinquenti in consiliis & in iudiciis; quoniam hoc est malum parere, à quo solus Deus, qui de lapidibus potest suscitare filios Abrahamæ bonum eripere potest.

Hæc Laurenti, de Mare Veneto dicta sufficiant scripto, quod mihi dedisti nudius tertius. in quo, tametsi alia quoque reperiantur à proposito quam maxime aliena, quæ potius scribentis animum exacerbatum patefaciunt, ea nihilominus prætermitti conuenientius mihi iudicatur, quàm ad maledictorum vindictam videri velle prolixior. Quæ enim meminit de Ferdinando in bellis occupato cum Turcis, dicens, Venetos interea cupidos rerum aliorum, vt ei occuparent loca Regni, extitisse paratos, non sane loquitur; tum quia non est ad rem, quod dicit; tum quia hoc non est verum, immo dolendi causam nobis suppeditauit Ferdinandus potius, quàm do Herculem Ferrariæ Principem à Venetis protectum contra Nicolaum, aduersus Rempublicam concitauerat; quando cum Matthæo Coruino ex industria affinitate coniunctus, fœdus initum cum Republica rumpere fecerat; & quando, mortuo Cypri Rege Iacobo, rebellis fauebat contra Catharinam Corneliam, & filium legitimos Regni successores. Ad rem autem fuisset locutus, si epistolam suam, datam duci nostro Donato Ripetro è Fonte Populi, die nona septembris anni M. CCCC. LIII. indictione sexta, in scripto retulisset; in ea enim apparet, fateri hunc Principem, Adriaticum mare esse Venetorum. Ibi sane, verba huiusmodi proferuntur; *cum triremes Magnificorum Virorum Francisci de Orthona militis, & Matthei Iohannis secretarii, & consiliariorum nostrorum fidelium dilectorum à nostris stipendiis hisce dieb. aufugisse, intellixerimus, & illas, hac data fama lucrandi gratia, Vestri Domini maris fauces expetisse, & profecto intrasse. Pertinentes igitur, ne subditis nostris, & ipsorum rebus inopinato aliqua damna inferant, statuimus quæ imprimis de re huiusmodi vos facere certiores. Quas cum imprimis ad vestras manus vtique peruenire summo opere peroptamus, vt poena pro commissis nobis reddant, vos per amicitiam nostram,*

stram, perque vnionis, & Italis fœderis fidem, omni studio, ac ex animo obsecramus, vti
 toto ingenio eas insequi, & captas habere annuntiamini. Quibus n. captis, si qui aut
 damni vestris subditis, aut eorū reb. ease intulisse perhibebitis, ipsis modo triremib. ar-
~~mat~~ ~~at~~ ~~is~~ ~~minibus~~ inuiolate seruatis, & de quibuscunque bonis in eis repertis
 damna passis ad vnguem vsq; satisfacto, illas ad nos dirigatis, mittatisue iterū atq; ite-
 rum vos rogamus. Quod quidem si feceritis nobis, & maiorem in modum, & nihil no-
 strum super morem geretis.

Epistolæ huic, non credo, sua glossa Aduersarius respondebit, triremis
 Regias infra Chlodiam introisse Gulphum penetrasse portus ciuitatis, sed
 paucis Veneti maris à Ionio diuidentes; ex quo per aliam eidem duci da-
 tam è Castris apud Sarnum, die XXV. Iunii M. CCCCLX. excusatur,
 fuisse coactum nonnullas mittere triremes per sinum superi maris in A-
 puliam, quo subsidium per terram subditis suis ab hostibus oppressis
 mittere non poterat, vbi exoneratis militibus, non morarentur, sed pera-
 cto mandato, ad eum statim reciperentur; & iam, subdit, dum hæc scribi-
 mus, putamus in Scilicia potius esse, quam in Apulia. Quid ad hæc Glos-
 sator iste defessus? Colligat, si sanum sapit, Philippum Catholicum Re-
 gem, Ferdinandi huius successorem non posse quicquam prætere
 huius maris, quod nunquam prætenderat suus ille præcessor, fileatque
 quisquis scripti huius fuerit author; cui, si nullæ sunt partes in hac re, & ita
 oblocutus est, nil mirum esse debeat, si me, qui ex quampluribus iniuriis
 in patriam, ciuesque & nobiles, irrogatis multa, data opera,
 prætermisi, te, mi lepidissime Laurenti, audie-
 rit, referente. Cura vt valeas.

F I N I S.

WMA

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8

B.I.G.

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

Farbkarte #13

Mare

ORVM,

Ad

M MOTINVM
NVM

INCREPA-

monitoria.

om Jtnegluf. Curia

*fulgenti monachi
veneti*

C. XX.

